

Wobec kryzysu klimatycznego musimy uświadomić sobie, jak ważne jest oszczędzanie i właściwe gospodarowanie wodą. Jak odpowiednio i odpowiedzialnie podejść do tego wyzwania? Zapytaliśmy prof. dr hab. inż. arch. Annę Januchtę-Szostak, wiceprzewodniczącą Rady Programowej Kongresu „Woda-Miasto-Jakość życia”.

W obliczu kryzysu klimatycznego właściwa gospodarka wodna wydaje się kluczowa. Jak z tym zagadnieniem radzą sobie Polacy?

Gospodarka wodna w Polsce mierzy się nie tylko z wyzwaniami klimatycznymi i środowiskowymi, ale równocześnie ze skutkami wieloletnich, systemowych zaniedbań, o czym pisaliśmy w raporcie „Gospodarowanie wodą – wyzwanie dla Polski” [1], który był podsumowaniem pierwszego Wodnego Okrągłego Stołu z 8 września 2021. W efekcie tych zaniedbań doświadczamy problemów z wodą zarówno ilościowych (niedobór – susze, nadmiar – powodzie), jak i jakościowych (zanieczyszczenie wód). Wraz z intensywnością opadów w ocieplającym się klimacie rośnie szczególnie zagrożenie powodziąmi pluwialnymi w miastach z powodu rozlewania się aglomeracji i uszczelniania ich nawierzchni. W terenach otwartych, wiejskich coraz dotkliwiej odczuwane są skutki suszy. Według raportu NIK (2020) w skali kraju niemal 38%, a w dorzeczu Odry ponad 50% obszarów rolnych i leśnych jest silnie zagrożonych wystąpieniem suszy rolniczej. Skutki powodzi i susz można zredukować przez zwiększanie retencji, ale zatrzymujemy tylko 6,5% objętości średniorocznego odpływu rzecznoego i nie wykorzystujemy możliwości rozproszonej retencji w krajobrazie. W obliczu kryzysu klimatycznego i środowiskowego oraz wzrastających zagrożeń wodnych trwałe możliwości rozwoju może zapewnić jedynie powiązanie zintegrowanego systemu retencji wodnej z efektywnym i oszczędnym gospodarowaniem wodą. Wyniki diagnozy zawarte w Programie Przeciwdziałania Niedoborom Wody (PPNW) [2] wykazały, iż kluczowym problemem jest zagrożenie ilościowe i jakościowe wód powierzchniowych. Stan jakościowy wód powierzchniowych w Polsce jest nie tylko daleki od realizacji celów Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) i dyrektywy azotanowej, ale pogarsza się! W 2019 r. stan aż 91% jednolitych części wód (jcw) rzecznych i 88% jcw jezior oceniono jako zły, a tegoroczna katastrofa na Odrze obnażyła zaniedbania w zakresie monitoringu i zarządzania jakością wód oraz procedur działania systemu zarządzania w warunkach zagrożeń katastrofalnych.

Podczas Kongresu mocny akcent położony jest na to, że woda jest niezwykle ważną składową rozwoju polskich miast. W jaki sposób istnieją te zależności?

To co wyróżnia Kongres na tle innych tego typu wydarzeń, to zwrócenie uwagi na szczególną relację pomiędzy trzema osiami: miastem, wodą i jakością życia mieszkańców. Woda jest krwioobiegiem miast, warunkuje rozwój wszystkich sektorów gospodarki, żywotność środowiska przyrodniczego oraz bezpieczeństwo i warunki życia ludzi. Bez dostępu do wody, miasto nie ma możliwości funkcjonowania.

Będziemy dyskutować na temat perspektyw i problemów rozwojowych polskich miast oraz efektywności zarządzania zasobami wodnymi w kontekście zmiany klimatu i degradacji środowiska wodnego, katastrofy ekologicznej i kryzysu migracyjnego, oraz o tym, jak gospodarowanie wodami wpływa na krajobraz miasta i ich życie mieszkańców. Trzeba podkreślić, że ilość wyzwań związanych z trzema głównymi problemami hydrologicznymi (za dużo, za mało oraz zła jakość wody) z roku na rok niestety wzrasta. Strategiczne znaczenie wody dla funkcjonowania miast sprawia, że jest to zasób, o który trzeba zadbać w sposób wyjątkowy. Aby się rozwijać, miasta muszą traktować wodę nie tylko jako surowiec, ale także jako element krajobrazu, architektury, kultury i gospodarki, a przede wszystkim jako substancję życiodajną dla środowiska przyrodniczego. Stąd też podczas Kongresu podejmiemy ścieżki tematyczne

dotyczące miast odpornych i przyjaznych dla klimatu, a także postrzegania wody w architekturze.

Co konkretnie mogą robić miasta, by zwiększać efektywność gospodarki wodnej?

Tegoroczny, drugi Wodny Okrągły Stół odbył się pod hasłem "Miasto odpowiedzialne za wodę". Zwróciliśmy szczególną uwagę na 3 kluczowe aspekty odpowiedzialnej i efektywnej gospodarki wodnej w miastach, które zostaną przedstawione i poszerzone w ramach Kongresu „Miasto-woda-jakość życia”.

Po pierwsze, miasta powinny inwestować w skuteczną retencję wód, opartą na ocenie jej ilościowych efektów z wykorzystaniem systemowych rozwiązań integrujących zróżnicowane rodzaje i formy retencji. Istnieje pilna potrzeba rozwiązania tego problemu poprzez wprowadzenie spójnego i synergicznego systemu zarządzania prawno-ekonomicznego obejmującego obok rozwiązań legislacyjnych, informacyjnych i edukacyjnych, także takie instrumenty ekonomiczno-finansowe, które umożliwią szybszy i oczekiwany rozwój retencji.

Po drugie, muszą ograniczyć zanieczyszczenie, zwłaszcza wód powierzchniowych, poprzez identyfikację rodzajów źródeł zanieczyszczeń i zasięgu ich wpływów, a także rozbudowę istniejącego systemu monitoringu jakości wód i usprawnienie systemu zarządzania, zwłaszcza w warunkach zagrożeń katastrofalnych. Podkreślić należy również znaczenie renaturyzacji dla stanu ekosystemów wodnych i podnoszenie ich zdolności do samooczyszczania wód poprzez ochronę i regenerację miejskich struktur hydrograficznych (w tym mokradeł i dolin rzecznych w miastach).

Po trzecie, miasta powinny kształtować politykę wodną w oparciu o lokalne i ponadlokalne instrumenty prawne i ekonomiczno-finansowe, które będą skutecznie wspomagać rozwiązania zapobiegające ilościowym i jakościowym problemom wodnym oraz przyspieszać proces transformacji współczesnych miast w kierunku rozwoju regeneracyjnego. Wdrażanie błękitno-zielonej infrastruktury oraz rozwiązań bliskich przyrodzie (NbS - nature based solutions) jest konieczne dla cyrkularnego funkcjonowania miast i adaptacji do zmiany klimatu. Kluczem do sukcesu są: rzetelne bazy danych dla zintegrowanej polityki wodnej, środowiskowej i przestrzennej, zmiany legislacyjne oraz edukacja i partycypacja świadomych społeczności.

Podczas tegorocznej edycji Kongresu odbędzie się premiera dwóch ważnych raportów. Czego będą one dotyczyły?

W czasie wrocławskiego Kongresu, premierę będą miały dwie publikacje, przygotowane przez ekspertów OEES WaterLab. Pierwszą z nich jest Water City INDEX, który jest pierwszą i jak dotąd jedyną publikacją dostępną na polskim rynku, która tak szeroko definiuje mocne i słabe strony, oraz potrzeby i wyzwania w zakresie zarządzania „niebieską infrastrukturą” w naszych miastach. Ranking Water City INDEX powstał z myślą o samorządach miast, przedstawicielach społeczności lokalnej, przedsiębiorcach, organizacjach pozarządowych, instytucjach publicznych oraz wszystkich innych podmiotach zaangażowanych w sprawę ochrony zasobów wody, ale również i o podnoszeniu jakości życia mieszkańców.

Drugą publikacją jest dokument programowy podsumowujący obrady wcześniej wspomnianego II Wodnego Okrągłego Stołu, dzięki któremu będzie można dotrzeć z rekomendacjami i wnioskami szerzej i do większej ilości odbiorców. Publikacja będzie dostępna dla każdego uczestnika Kongresu w wersji drukowanej oraz dla wszystkich w formie cyfrowej od 18 października 2022 na stronie Kongresu www.watercity.com.pl

Jak sprostać wyzwaniu oszczędzania wody? Wywiad z Anną Januchą-Szostak

Kategoria: Wywiady

Opublikowano: piątek, 07, październik 2022 21:59

Małgorzata Orłowska

Odsłony: 2231

Udział w Kongresie Miaso-Woda-Jakość życia (17-18 października 2022, Centrum Kongresowe Politechniki Wrocławskiej) jest całkowicie bezpłatny, zarówno dla uczestników stacjonarnych jak i online. Rejestracja odbywa się poprzez stronę www.kongres.watercity.com.pl

[1] Szostak

[2] Dziennik z dnia 20 czerwca 2022 roku uchwały Rady Ministrów w sprawie przyjęcia "Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2022-2027 z perspektywą do 2050 roku".